

Jan van de Beek: Zolang Timmermans asielmigratie blijft bagatelliseren, is zijn nieuwe koers een farce

Posted on 7 december 2024 by Jan H. van de Beek

Als het gaat om een strenger immigratiebeleid lijkt ook links nu door de bocht. Frans Timmermans – leider van de GroenLinks-PvdA-tandem – kondigde dinsdag aan om te komen met een nieuwe koers. Daarbij moet worden gestuurd op bevolkingsgroei. Uitgangspunt vormt het rapport *Gematigde Groei* van de Staatscommissie demografische ontwikkelingen 2050. Een te grote bevolkingsgroei 'kan Nederland niet verteren', aldus Timmermans.

De door Timmermans aangekondigde politieke omslag zou om verschillende redenen erg verstandig zijn.

Om te beginnen vanwege de kiezer. Overal in Europa is een ruk naar rechts zichtbaar en de doorslaggevende factor is in veel landen immigratie. In Zweden

waren de sociaaldemocraten sinds de Tweede Wereldoorlog enorm succesvol, maar door falend immigratiebeleid zwaait daar nu een rechtse regering de scepter. Andersom besloot de Deense PvdA lang geleden al om een migratie-kritische koers te gaan varen, met grote instemming van de kiezer.

Ook linkse kiezers willen minder immigratie

Ook de Nederlandse kiezer wil minder immigratie. Van de rechtse kiezers was dit allang bekend, maar inmiddels wil ook de helft van de linkse kiezers minder immigratie. De koerswijziging van Timmermans is electoraal gezien daarom bittere noodzaak. Het niet altijd gelukkige huwelijk tussen GroenLinks en de PvdA was een noodgreep om relevant te blijven. De natuurlijke achterban van de PvdA liep namelijk de afgelopen decennia massaal weg, vaak via de SP naar de PVV. Immigratie speelde daarbij een belangrijke rol.

Timmermans vertoont met deze omslag politiek inzicht en – gezien de verwachte weerstand vanuit met name GroenLinks – ook wel politieke moed. Maar hoe die omslag vorm te geven? De beleidspraktijk rond immigratie blijkt telkens weer zeer weerbarstig en dat zal ook nu zo zijn.

Laten we eerst kijken naar het doel. In het rapport *Gematigde Groei* van de staatscommissie wordt voorgesteld om de bevolking tot 2050 te laten groeien met één tot twee miljoen mensen. Dat komt neer op elke vijf jaar een stad als Nijmegen of Utrecht erbij. Elke vijf jaar. Dat is niet bepaald gematigde groei, voor een toch al dichtbevolkt land als Nederland. Aan de andere kant: het is in ieder geval positief dat er nu eindelijk weer van links tot rechts nagedacht wordt over matiging van de volledig migratie-gerelateerde bevolkingsgroei.

Dan de weg naar het doel. Cruciaal is dat je kunt sturen op immigratie. Om een heel lang verhaal kort te maken: je kunt prima het aantal ict-deskundigen uit India of het aantal medicijnenstudenten uit Maleisië reguleren, maar er zijn twee vormen van immigratie waarop de Nederlandse regering nu weinig grip heeft. Dat zijn asielmigratie en het interne verkeer van personen binnen de Europese Unie.

Laten we met dat laatste beginnen. In de praktijk vormt bij het vrije verkeer van personen binnen de EU alleen arbeidsmigratie en bijkomende gezinsmigratie uit Midden- en Oost-Europa een probleem. Zoals ik in mijn boek *Migratiemagneet Nederland* aantoon, kost deze vorm van immigratie de schatkist gemiddeld netto

geld. De reden is het gemiddeld lage scholingsniveau en dito beloning. De werkgevers plukken de vruchten, maar de lasten worden afgewenteld op de samenleving. Wat dat betreft is er sinds de komst van gastarbeiders niets veranderd.

In meer opzichten is de huidige arbeidsmigratie uit Midden- en Oost-Europa een soort Gastarbeid 2.0. Althans, voor wat betreft het economische aspect, want door betere schoolprestaties en een kleinere culturele afstand integreren hun nazaten veel soepeler in de Nederlandse samenleving dan bij Turkse en Marokkaanse gastarbeiders tot nu toe het geval is.

Onnodige krapte op de arbeidsmarkt

Er is nog een andere parallel. Net als ten tijde van de gastarbeid is het beloningsniveau in Nederland nu te laag. Toen heette het 'geleide loonpolitiek' en nu loonmatiging, maar de gevolgen zijn hetzelfde. Door het lage loonniveau scheppen werkgevers te veel laaggeschoolde en laagbetaalde banen. Dat zorgt voor onnodige krapte op de arbeidsmarkt, die wordt 'opgelost' met goedkope arbeidsmigratie.

Die arbeidsmigratie remt ook innovatie. Mijn favoriete voorbeeld is de aspergesteekrobot: een belangrijk argument voor de ontwikkeling was dat de haast spreekwoordelijke 'Poolse aspergesteker' schaarser en duurder werd. Er zijn talloze voorbeelden te geven van werk dat vervangen kan worden – of reeds vervangen wordt – door automatisering of robotisering.

Anders dan de werkgeverslobby ons wil doen geloven, wordt Nederland ook economisch niet beter van deze Gastarbeid 2.0. In *S&D* – het huisorgaan van de Wiardi Beckmanstichting (PvdA) – stelt econoom Paul de Beer onomwonden: 'Als steeds meer arbeidsmigranten laagproductief werk in Nederland gaan doen, resulteert dit in een geleidelijke verarming van ons land.'

Logisch dus dat Timmermans iets wil doen aan laaggeschoolde arbeidsmigratie. Historisch ook best consistent, omdat juist linkse partijen lange tijd kritisch waren op gastarbeid. Totdat ze nationale solidariteit met de Nederlandse arbeider inruilden voor een soort abstracte internationale solidariteit en zo de natuurlijke achterban verraadden.

Grote vraag is echter hoe Timmermans dat wil realiseren. Het vrije verkeer van personen is een heilig huisje in de EU. Dus daaraan tornen zal niet eenvoudig zijn. Zoals ik in *Migratiemagneet Nederland* laat zien, kun je ook indirect iets doen aan het vrije verkeer van personen. Je kunt bijvoorbeeld de arbeidsmarkt, de verzorgingsstaat en het belastingsysteem in Nederland aanpassen om indirect arbeidsmigratie te reguleren. Daarvoor kun je bijvoorbeeld het minimumloon verhogen om het scheppen van laaggeschoolde banen af te remmen (is links vóór) maar daarbij wel de koppeling met de uitkeringen loslaten (is links tégen). Ook voor het afschaffen van arbeidsdeelname-remmende toeslagen krijg je bij de traditionele PvdA-achterban de handen niet snel op elkaar.

Onaantastbaar op morele gronden

Om het binnenlands arbeidsaanbod te verhogen en de stille arbeidsreserve aan te boren, moet de verzorgingsstaat veel activerender worden gemaakt: het is nu een hangmat en die moet worden omgeturnd in een trampoline. Tegenover een uitkering moet in beginsel altijd een plicht worden gezet om (aangepast) te werken of een opleiding te volgen. De vraag is of wij in Nederland niet te zeer in een 'electorale val' zitten om makkelijk iets te kunnen doen aan de verzorgingsstaat. Een historisch voorbeeld is CDA-lijsttrekker Elco Brinkman die in 1994 de Tweede Kamerverkiezingen mede verloor omdat hij de hoogte van de AOW wilde bevriezen. Ik vraag me echt af of Timmermans wel in staat zal zijn om indirecte sturing van de arbeidsmigratie te 'verkopen' aan zijn achterban.

Dan asielmigratie. Ter linkerzijde heeft men het daar liever niet over. Asielmigratie geldt op morele gronden als onaantastbaar. Dat ziet men overigens verkeerd, want zoals ik in *Migratiemagneet Nederland* laat zien, is asiel humaan in zijn bedoeling, maar inhumaan in zijn uitwerking. Tienduizenden zijn al verdronken in de Middellandse Zee omdat wij hen lokken met asielrecht, maar niet in staat stellen om met vliegtuig of veerboot te reizen. Het wordt tijd dat ook dit inzicht indaalt ter linkerzijde.

De PvdA probeert zich er bij asiel makkelijk vanaf te maken omdat asiel maar zo'n klein deel van de totale immigratie is. Dat is een misvatting. Er zijn weliswaar veel meer arbeidsmigranten, maar asielmigranten blijven veel vaker lang of permanent in Nederland. Voor de impact op de bevolkingsgroei – die controleren is de insteek van Timmermans – moet je kijken naar het migratiesaldo. Zoals ik in

Migratiemagneet Nederland laat zien, is asiel met bijkomende gezinsmigratie – afhankelijk van de vraag of en hoe je Oekraïne meetelt – over de periode 2013-2022 een kwart tot een derde van het totale migratiesaldo. Arbeidsmigratie komt met bijkomende gezinsmigratie op ongeveer 30 procent en is daarmee van dezelfde orde van grootte.

Als Timmermans echt de bevolkingsgroei wil beteugelen, zal hij dus ook de asielmigratie aan banden moeten leggen. Het is uitgesloten dat hij daarbij louter Oekraïense oorlogsvluchtelingen de deur zal willen wijzen en tegelijkertijd bijvoorbeeld wél dienstplichtigen uit Eritrea op zou willen vangen. Nee, Timmermans zal ook de asielmigratie van buiten Europa moeten aanpakken om de 'gematigde groei'-doelstelling te realiseren. En daar wringt de schoen.

Onwaarachtige oplossing

Bij asielmigratie is Nederland namelijk niet soeverein. Asiel wordt gereguleerd door het VN-vluchtelingenverdrag, het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens en alle Europese wetgeving waarin het asielrecht direct of indirect verankerd zit. En daaraan tornen is kennelijk voor Timmermans een brug te ver.

Vandaar dat voorlopig voor de onwaarachtige oplossing van het bagatelliseren wordt gekozen. De kans is echter klein dat de natuurlijke achterban van de PvdA zich met zo'n verhaal weg laat lokken bij de PVV van 'het strengste asielbeleid ooit'.

Jan van de Beek *is wiskundige en antropoloog en promoveerde op de geschiedenis van het economisch onderzoek naar het Nederlandse migratiebeleid. Hij is auteur van de onlangs bij Uitgeverij Blauwburgwal verschenen bestseller* ***Migratiemagneet Nederland****. Contactadres voor media en de boekhandel: info@blauwburgwal.nl*

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee,* ***ook in het nieuwe jaar 2025? Kijk HIER****. Hartelijk dank!*